

Από καλοκαίρι σε καλοκαίρι η γυμνόφιλη μονοτροπία στην αμφίεση κερδίζει με άλματα τόσο την καθολίκευση της επιβολής της όσο και την επίταση της τόλμης των ευρημάτων της. Είναι πια γνώρισμα χαρακτηριστικό του πολιτισμού μας, του κοινού τρόπου του βίου σήμερα.

Χωρίς άλλο, η κατάφαση της γυμνότητας του ανθρώπινου κορμιού συναριθμείται στις θριαμβικές, απελευθερωτικές κατακτήσεις της Νεωτερικότητας. Σηματοδοτεί την κατά κράτος νίκη καταπάνω στην αρρωστημένη απαξίωση, περιφρόνηση, φοβία για το σώμα, που βασάνισε, επί αιώνες πολλούς, τον δυτικό άνθρωπο. Ο μανιχαϊστικός ηθικισμός και ο αυγουστίνειος νομικισμός, τυπικά παράγωγα της αλλοτρίωσης του χριστιανισμού στη Δύση (σήμερα και στην εκδυτικισμένη Ανατολή) έφεραν μαζί τους –άλλοτε ως αίρεση των «Καθαρών» και άλλοτε ως ζηλωτικά κινήματα αγγλοσαξωνικού πουριτανισμού ή γερμανικού πιετισμού– αυτή την εξωφρενική σχιζοειδεια: Να βδελύσσεται ο άνθρωπος το ίδιο του το κορμί, να το θεωρεί επίβουλο, εχθρικό! Να δαιμονοποιεί τη χαρά του κορμιού, τις αισθήσεις, τον έρωτα, να ανέχεται, με άκρα συγκατάβαση, την ηδονή της τροφής, τον θεσμό του γάμου.

Κατάκτηση, λοιπόν, της νεωτερικότητας η κατάφαση της γυμνότητας του ανθρώπινου κορμιού, άργησε ωστόσο να αφομοιωθεί στον κοινό τρόπο του βίου, να αποτελέσει αυτονόητο πολιτιστικό δεδομένο. Μάλλον μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο καθολικεύεται η κοινωνική αποδοχή της κατάφασης και γίνεται ευδιάκριτη σαν κυρίαρχο στοιχείο, στη γυναικεία κυρίως εμφάνιση. Σίγουρα, ρόλο αποφασιστικό για την καθολίκευση αποδοχής της γυμνοφιλίας έπαιξε και η μετεξέλιξη των νεωτερικών κοινωνιών σε «κοινωνίες της αγοράς»: Η μαζική παραγωγή των ειδών της ένδυσης και η διεθνοποίηση της εμπορίας τους υποκαθιστά κυριαρχικά τις ατομικές επινοήσεις και τις τοπικές ιδιαιτερότητες. Η «μόδα» ταυτίζεται με τη στρατηγική των διαφημιστικών μεθοδεύσεων παραγωγών και εμπόρων, επιβάλλεται ως αυτονόητα υποχρεωτική σε διεθνή κλίμακα.

Ετσι, και η κατάφαση της γυμνότητας δεν είναι πρωτίστως ατομική επιλογή, συνειδητή στάση ή κατάκτηση, είναι επιβεβλημένη προσαρμογή στο πρότυπο που δημιουργούν και επιβάλλουν τα συμφέροντα της αγοράς. Η «μόδα» εξουδετερώνει ατομικές αισθητικές προτιμήσεις, τοπικές παραδοσιακές ιδιαιτερότητες. Ισοπεδώνει τα γούστα, υποχρεώνει άτεγκτα σε ομοτροπία. Κάποιες υπέρτατες αυθεντίες αποφασίζουν, ερήμην των πειθήνιων καταναλωτών, τι «θα φορεθεί» αυτό το καλοκαίρι και τι τον επόμενο χειμώνα στις όπου γης «αναπτυγμένες» (με τις προδιαγραφές της Νεωτερικότητας) κοινωνίες.

Και οι ντρεσαρισμένες μάζες σπεύδουν, κολακευμένες για την «εκσυγχρονιστική» υποταγή τους, να συμμορφωθούν με τον φετφά, άβουλα, άκριτα, μιμητικά. Ο φετφάς συχνά ορίζει κωμικά επινοήματα: παπούτσια μυτερά και μακριά, όπως των κλόουν, ή φούστες τόσο κοντές, που κυριολεκτικά πομπεύουν τις ευτραφείς και βραχύσωμες. Αλλά η απειθαρχία στη μόδα είναι αδιανόητη. Ο ανθρωπολογικός τύπος της Νεωτερικότητας αμφισβητεί αρχές και εξουσίες, αρνείται τον έλεγχο ή τον προκαθορισμό των επιλογών του, επαναστατεί ενάντια σε αυθεντίες και δόγματα, μάχεται να υπερασπίσει τα δικαιώματά του, την αυτονομία του. Όμως αποδείχεται απίστευτα εθελόδουλος όταν πρόκειται για τα προστάγματα της «μόδας».

Η κατάφαση της γυμνότητας του ανθρώπινου κορμιού στην Αρχαία Ελλάδα ήταν γεγονός άλλης τάξεως, ριζικά διαφορετικό από τη φυσιοκρατική γυμνοφιλία στη Νεωτερικότητα. Αν κρίνουμε τουλάχιστον από την Τέχνη (τη γυμνότητα των αγαλμάτων), ο στόχος τότε ήταν να αναδειχθεί όχι η ατομική, περιπτωτική γυμνότητα, αλλά ο αφαιρετικά καθολικός λόγος του «είδους» (λόγος της φύσης ή ουσίας), δηλαδή ο άχρονος και αμετάβλητος «τρόπος» που κάνει τα όντα να είναι αυτό που είναι. Το ένδυμα ανήκει στα «συμβεβηκότα» (σε ατομικά, περιπτωτικά, εφήμερα γνωρίσματα του υπαρκτού), ενώ η γυμνότητα μπορεί να συνοψίσει τα σταθερά και οριστικά (αυτά που ορίζουν το υπαρκτό) γνωρίσματα, δηλαδή την αλήθεια του. Η αλήθεια είναι «ουσία χωριστή κατά τον λόγον θάνατος». Την αθανασία στόχευε η γυμνότητα των αρχαιοελληνικών αγαλμάτων – όχι τη διέγερση των ενστικτωδών σεξουαλικών ενορμήσεων προς όφελος της εμπορίας προϊόντων.

Στην ιστορική συνέχεια του Ελληνισμού, η εκκλησιαστική εμπειρία και μαρτυρία μετέθεσε τον στόχο: Το «αληθές», το άχρονο και όντως υπαρκτό – δεν είναι πια ο ανερμήνευτα δεδομένος (δίκην ειμαρμένης) λόγος του είδους (της ουσίας καθόλου), αλλά ο ενυπόστατος σε προσωπική ύπαρξη λόγος. Είναι το «πρόσωπο» ως ύπαρξη λογική και δημιουργική, ανυπότακτη σε προκαθορισμούς «φύσης», μοναδική, ανόμοια, ανεπανάληπτη. Αυτή η αλήθεια ως πρόσωπο, απόλυτη ετερότητα, δηλαδή απεριόριστη ελευθερία, γνωρίζεται μόνον στην εμπειρία της σχέσης. Και σχέση σημαίνει τον αυθυπερβατικό έρωτα, την ενεργό άρνηση της ιδιοτέλειας. Στον αληθινό έρωτα ολόκληρο το κορμί του αγαπημένου γίνεται αποκάλυψη της προσωπικής του ετερότητας – έχει υπερβαθεί κάθε απρόσωπη ενστικτώδης ορμή χρήσης του άλλου, εκδοχής του ως σκεύους ηδονής.

Η πείρα βεβαιώνει ότι μόνο η ανακάλυψη του μοναδικού, του ανόμοιου και ανεπανάληπτου γεννάει τον έρωτα. Η ποσότητα (το κοινά δεδομένο που διαφοροποιείται και μετριέται ποσοτικά) διεγείρει μόνο την ορμή να κατέχεις, να νέμεσαι – επιθυμία πιο εφήμερη κι από την ποσότητα. Το να επιδειχνει στους πάντες μια γυναίκα τα ποσοτικά της χαρίσματα μετρητής ομορφιάς («λεπτή» μέση, «πλούσιο» στήθος, «ατέλειωτα» πόδια, «πληθωρικές» καμπύλες) δηλώνει ότι εκλιπαρεί (συνειδητά ή ανεπίγνωστα) να την μεταχειριστούν σαν απρόσωπο σκεύος ηδονής, όχι να την ερωτευθούν. Τα ποσοτικά προτερήματα αξιολογούνται πάντοτε με σύγκριση και παραπέμπουν στη σύγκριση: Σίγουρα, κάπου στο εγγύτατο μέλλον παραμονεύει να γοητεύσει τον θηρευτή της ποσότητας κάποιο ακόμα «πλουσιότερο» στήθος, κάποιες ακόμα πιο τορνευτές γάμπες ή κάποιοι διεγερτικότεροι του ενστικτού συνδυασμοί αναλογιών.

Μακάρι να βρισκόταν για κάθε ανυποψίαστο θύμα της τυραννικής εξουσίας της μόδας, για κάθε υποχρεωτικά γυμνόφιλη γυναίκα σήμερα, κάποιος που ειλικρινά να την αγαπάει και να της πει: «Καλή μου, έχεις ένα μοναδικό βλέμμα, ένα αποκλειστικά δικό σου πανέμορφο χαμόγελο, ένα ανεπανάληπτα φωτεινό πρόσωπο. Αν κάποιος σε ερωτευτεί, θα είναι γι' αυτή τη μοναδικότητά σου που δεν μαραίνεται, δεν φθίνει. Μόνο γι' αυτό που είσαι αποκλειστικά εσύ, κάποιος θα ποθήσει να μοιραστεί τη ζωή του μαζί σου, να μοιραστεί το θέλημά του, να ελευθερωθεί από το εγώ του. Όχι για τα σωματικά σου "προσόντα" τα μετρητά και συγκρίσιμα, αυτά, αν υπηρετούν τον έρωτα, πλουτίζουν τη σχέση, αν μόνο προκαλούν σε χρήση, θα σε σύρουν σε οδυνηρές ταπεινώσεις».

Μάταιος λόγος. Ο οδοστρωτήρας της μόδας ισοπεδώνει αδήριτα κάθε νεύση ερωτική, έχει ρεαλιστικά συγκροτήσει έναν ανέραστο κόσμο που εκλιπαρεί ταπεινωτικά φευγαλέα ηδονή.

Χρήστος Γιανναράς

http://news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_columns_1_06/07/2008_276731